

Maria do Carmo HENRÍQUEZ SALIDO (ed.). *Actas do III Congreso Internacional da Língua Galego-Portuguesa na Galiza. Em homenagem ao Professor Carvalho Calero*, AGAL, la Corunya. 1992. 660 pàg.

El volum recull els treballs presentats al III Congreso Internacional da Língua Galego-Portuguesa, que tingué lloc a Galícia (Vigo i Ourense) entre els dies 27 de setembre i 1 d'octubre de 1990, organitzat per l'Associaçom Galega da Língua (AGAL).

El bloc de comunicacions s'estructura en tres grups: *Lingüística i Filologia* (trenta treballs), *Llengua i text literari* (tretze) i *Estudis dedicats al professor Carvalho Calero* (nou). L'evident excés de generalització en la definició dels apartats temàtics permet que, per exemple, dins de *Lingüística i Filologia* trobem barrejats treballs sobre semàntica, dret lingüístic, dialectologia, sociolingüística... Aquesta promiscuïtat disciplinària —que resulta justificable, en canvi, en el bloc d'estudis sobre el polifacètic Carvalho Calero—<sup>1</sup> probablement hauria de fer reflexionar l'organització a propòsit de la conveniència d'establir en el futur algun tipus de delimitació temàtica per a les intervencions. De fet, altres publicacions d'AGAL, com els monogrà-

fics *Poder, ideologia e língua* (Yvo Peeters ed.) i *O uso das línguas na Europa Comunitària* (M. C. Henriques ed.), corresponents als seminaris homònims organitzats per l'Associació, ofereixen una perspectiva més arrodonida, tot i que els esforços d'organització i edició deurién ser considerablement inferiors als que corresponen a un congrés internacional.

Considerades en el seu conjunt, aquestes *Actas* resultaran especialment interessants per a dos grups de lectors:

— Els estudiosos d'algun dels aspectes de la vida i l'obra de Carvalho Calero, òbviament.

— Aquells que s'interessin per les vicissituds de la normativització del gallec, que enfronta els defensors de la proposta oficial —els anomenats *isolacionistas*— i els que proposen la depuració d'espanyolismes i l'acostament a l'estàndard portuguès —els *reintegracionistas*, l'AGAL entre ells. Val a dir que les comunicacions sobre el tema són molt menys nom-

1. Ricardo Carvalho Calero (1910-1990) fou el primer catedràtic de lingüística i literatura gallegues a la Universitat de Santiago de Compostella. Numerari de la Real Academia Gallega, membre de la generació Nós i del Seminario de Estudos Galegos, president honorari de l'Associaçom Galega da Língua. A més de la seva obra com a lingüista i crític literari (*Gramática elemental del gallego común*, *Problemas da Língua Galega*, *Da falta e da escrita*, *Letras Galegas*, *Historia da Literatura Galega Contemporánea*...) fou un destacat poeta i narrador.

broses que en les actes dels I i II *Congressos*, en els quals, remarcadament el primer, arribaven a ser obsessives (comprensiblement, si se situen en el context cronològic del debat normatiu). Amb tot i això, el text té un valor evident, com a testimoni de les activitats dels col·lectius enfrontats i de la polèmica mateixa en últim extrem. En aquest sentit, lamentem que no hagin estat recollides les intervencions corresponents als debats que van seguir a cada comunicació (com s'havia fet a les *Actas del II Congreso*). De la mateixa manera que no apareixen —sembla que per problemes tècnics— alguns dels treballs, com ara els de José L. Alvarez Empanantza, Lluís V. Aracil, Joseph Herman o Xavier Isasi. Confiem que l'organització, com ha estat habitual fins ara, publicarà prou prou aquest material a la revista *Agália*.<sup>2</sup>

Davant la impossibilitat de comentar totes les comunicacions, hem seleccionat aquelles la temàtica de les quals (aspectes legals del plurilingüisme, planificació lingüística, anàlisi de categories sociolingüístiques) sembla més ajustada als interessos del lector de la REVISTA DE LLENGUA I DRET.<sup>3</sup>

En la seva intervenció («Per una tipologia de la minorització lingüís-

tica»), Vicent Pitarch presenta una proposta de caracterització de les llengües minoritzades. Aquestes, que l'autor oposa a les «llengües estabilitzades», quedarien definides pels següents factors: *legitimitat qüestionada*, *abundància de prejudicis*, *superdificació al bilingüisme* i *marginalitat i tensió*. Després de desenvolupar-los, proposa un corollari d'actuacions orientades a superar la situació de minorització: fonamentalment, reactivar projectes de solidaritat/intercanvi (*Iruñean Sortua*) i concentrar esforços en l'estudi de la minorització, mitjançant una «sociolingüística oportuna». A propòsit d'això, Pitarch reprèn una distinció entre sociolingüística «de lluita» i «acadèmica» (pàg. 25), que ja té una certa tradició per aquestes contrades.

Sens dubte, el treball de J. Inazio Marko («Orientaciones para la Planificación Lingüística a nivel municipal»), s'inscriu en la «sociolingüística de lluita» que hem esmentat. L'autor, membre de l'E[uskal] K[ulturaren] B[atzarrea] (Assemblea de la Cultura Basca) presenta els resultats d'un treball de mesurament de l'ús oral de l'euscar en els municipis de més de 10.000 habitants d'Euskal Herria, seguint la metodologia de SIADECO. Tot seguit, formula una proposta *ad hoc* de planificació

2. *Agália. Revista da Associação Galega da Língua*. AGAL. La Corunya, trimestral (núm. 1, primavera, 1985).

3. La tria és necessàriament injusta. Un índex que compta amb noms com els d'Eugenio Coseriu, Bernard Pottier, Sílvia Elia, Jenaro Marinhas... justifica amb escreix un cop d'ull al volum.

de les activitats per a la recuperació de la llengua a nivell municipal. L'actitud a què fèiem referència queda palesa en expressions com ara «*dinámica de resistencia popular*» (pàg. 227), «*neutralizar a los enemigos de la lengua*» (pàg. 228), «*convertir los hablantes en militantes activos*» (pàg. 228). O bé, més arrodonida, «*No es suficiente llevar a cabo campañas de concienciación, no es suficiente ejercer una presión social, no es suficiente obtener una ley adecuada*» (pàg. 228).

Dues comunicacions més fan referència a les activitats d'associacions cíviques d'àmbit municipal amb interessos lingüístics. Són les de Rosário Fernández-Velho («Os grupos de base: a "Associação Reintegracionista de Ordes", experiències»), i la de Julen Arejolaleiba («Dinámica popular de normalización lingüística: la experiencia de "Arrasate Euskaldun Dezagun"»). La comparació de totes dues permet de contrastar les dinàmiques diferents que segueixen els activistes lingüístics a Galícia i Euskadi, respectivament. En el primer cas, amb la referència omnipresent a la fixació del *corpus*, una presència institucional mínima i una escassetat de recursos alarmant. En el cas d'AED («Euskaldunizem Arraste», integrada en EKB), amb una publicació setmanal —*Arrasate Press*—, presència a la tv —*Arrasate Telebista*—, militants alliberats, suport econòmic de l'Ajun-

tament, de les caixes d'estalvi (obres socials), etc. Les diferències, tot i que òbviament no es poden generalitzar a la totalitat dels territoris respectius, són evidents.

En un nivell més teòric se situa el treball de Joan M. Romaní («El conflicte lingüístic: naixement i evolució d'un terme en la sociolingüística catalana»). La seva comunicació parteix del treball de Georg Kremnitz «Du bilinguisme au conflit linguistique», i passa revista a les diverses definicions del terme *conflicte lingüístic* («conflicte social de baixa intensitat que té la diferència de codis lingüístics com a principal dimensió explícita»). Tot això adobat amb un punt de cinisme —saníssim, certament («També es pot fer sociolingüística des de la llengua dominant», pàg. 298)— que el desmarca clarament dels treballs més «combatius» del volum.

Koldo Zuazo («Conciencia nacional y unificación lingüística en el País Vasco») fa un repàs a les principals fites en la història de la codificació de l'euscar, i les relaciona amb diverses propostes històriques d'articulació política del(s) territori(s) basc(os). Probablement hauria estat útil alguna reflexió a propòsit de les actituds dels *euskaldunberris* envers la norma unificada. Caldria veure si el fet d'arribar a la competència lingüística directament a través de l'estàndard —és a dir, bandejant les importants connotacions

simbòliques de la variació dialectal— té algun tipus d'influència sobre l'auto-adscripció *nacional* dels nous parlants (un col·lectiu no gens menyspreable).

Dels aspectes relacionats amb l'anomenat dret lingüístic s'ocupen els textos d'Yvo Peeters («A Europa como garantia dos Direitos Linguísticos») i Jaume Vernet («El multilingüismo: una perspectiva constitucional»). El primer, perit consultor del Consell d'Europa, passa revista als antecedents de diverses iniciatives de protecció de les minories lingüístiques al Vell Continent (Carta Europea de les llengües minoritàries, xarxa MERCATOR, programa ECALP). Vernet, per la seva banda, reflexiona sobre l'abast d'alguns conceptes clau de l'ordenament legal del multilingüisme a l'Estat espanyol (*llengua oficial, deure de coneixement, respecte i protecció*) i l'important rendiment que semblen tenir les corresponents interpretacions. Cal destacar el seu interès (posat de manifest en altres treballs) per examinar els encavalcaments terminològics entre dret (lingüístic) i sociolingüística.

Pel que fa a la situació del gallec, Pedro Fernández-Velho («O discurso político na Galiza no início de 90»), en un treball documentat a partir dels diaris de sessions del Parlament autonòmic de Galícia, passa revista a algunes actituds (lamentables) de la classe política del país, remarca-

dament en matèria lingüística. António Gil Hernández («Dos “Estudos” do prof. Rodrigues Lapa aos “Problemas” de Carvalho Calero») compara les opinions lingüístiques de dos dels mentors intel·lectuals del reintegracionisme gallego-portuguès. Maria do Carmo Henriques, presidenta de l'AGAL i editora del volum, fa una aproximació històrica a les opinions lingüístiques recollides a *A Nosa Terra* entre 1916 i 1920 («A língua e a gramática nas Irmandades da Fala»). Per la seva banda, els professors brasilers Sílvio Elia i Gladstone Chaves de Melo, en línia amb treballs anteriors, fan una aferrissada defensa de la reintegració lingüística gallego-portuguesa.

Destaquem finalment les comunicacions de José M. Sánchez Carrión, «Txepetx», sobre «Patología somática y terapia lingüística» (amb denses imbricacions de teoria psicoanalítica, antropologia, sociolingüística... habituals dels seus treballs) i la d'Ignasi Vila («Aspectes psicològics del bilingüisme»), a propòsit dels treballs de Jim Cummins i la hipòtesi d'interdependència lingüística, amb les implicacions que s'hi endevinen amb conceptes tan familiars —i cíclícament polèmics— com el d'immersió lingüística.

En resum, les *Actas del III Congreso* constitueixen un recull interessant, considerant les característiques d'aquest tipus de publicacions. Tenint en compte les condicions en

què es desenvolupa l'activitat de l'AGAL —enfrontada a les institucions autonòmiques i bona part del món acadèmic «oficial»— la conti-

nuïtat en la celebració de congressos internacionals (1984-1987-1990-1993) és sens dubte un model de perseverança que cal valorar.

Oscar DIAZ FOUCES

Institut Valencià d'Administració Pública, *Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú*, Sèrie IVAP-Butxaca, núm. 2, València, Institut Valencià d'Administració Pública, 1993, 238 pàg.

L'Institut Valencià d'Administració Pública acaba de publicar una excel·lent edició en català de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

La indiscutible importància d'aquesta llei, tant pel que fa a la voluntat de modernitat que l'ha inspirada com pel fet que s'adreça a totes les administracions públiques, fa que sigui singularment oportú que se n'hagi publicat aquesta pulcra edició.

La publicació s'inicia amb una presentació del conseller d'Administració Pública de la Generalitat Valenciana, Emèrit Bono, i inclou una traducció completa i en general molt encertada del text de la Llei 30/1992, encara que hi trobem alguns criteris discutibles (com ara l'ús general del futur, incloent-hi el valor d'obligació; l'ús de la passiva pronominal amb complement agent... —vegeu, per exemple, l'article 107),

un valuós i exhaustiu índex temàtic, unes taules de concordances de la nova i de l'antiga llei de procediment administratiu, un pràctic glosari (també amb alguna solució opinable, com l'adopció de la forma *encomanda de gestió* com a equivalent de *encomienda de gestión*: amb el diccionari a la mà és una solució del tot correcta, però potser fóra menys forçat d'usar-hi *encàrrec de gestió*) i els articles de l'antiga Llei de procediment administratiu de 1958 que no han estat derogats expressament.

L'Institut Valencià d'Administració Pública fa amb aquesta publicació una contribució d'una gran utilitat i d'una indiscutible dignitat a l'ús del català a les administracions públiques, duta a terme amb un plantejament ambiciós, que té en compte tant els aspectes lingüístics com els de caràcter jurídic. Cal, doncs, felicitar l'Institut Valencià d'Administració Pública per l'edició d'aquest llibre. Ens consta, a més,